

2019

B.A.

3rd Semester Examination
SANSKRIT (Honours)

Paper - C 7-T

Full Marks : 60

Time : 3 Hours

The figures in the margin indicate full Marks. Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable. Illustrate the answers wherever necessary.

1. अधोलिखितेषु देवनागर्यां संस्कृतभाषया च पूर्णवाक्येन दश प्रश्नाः समाधेयाः— 2 × 10 = 20

(क) कति धर्मस्थानानि? कानि च तानि?

(ख) याज्ञवल्क्यानुसारं के धर्मस्य मूलं प्रमाणम्?

(ग) कः कस्मिन् आश्रमे पञ्चमहायज्ञस्य पालनं करोति?

(घ) मनोः मते कति संस्काराः? कदा उपनयनसंस्कारः क्रियते?

(ङ) बृहत्संहितायाः रचयिता कः? तस्मिन् ग्रन्थे कति अध्यायाः सन्ति?

(च) कः मुर्धावसिक्तः? कश्च अम्बष्ठः?

[Turn Over]

- (छ) ऋग्वेदानुसारं विराटाख्यपुरुषस्य कस्मादङ्गात् कस्योत्पत्तिः ?
- (ज) बौधायनधर्मसूत्रानुसारं कस्य कस्मिन् जन्मनि शुद्रत्वं विनष्टं याति ?
- (झ) 'गान्धीगीतायाः' रचयिता कः ? तत्र कति अध्यायाः सन्ति ?
- (ञ) 'उपायः' कतिविधः ? के च ते ?
- (ट) सोमदेवानुसारं राजा कथं द्रव्यस्य प्रणयनं करोति ?
- (ठ) राज्यस्य कति अङ्गानि सन्ति ? तेषु द्वयस्य नाम लिखत।
- (ड) 'लिच्छवि' इति गणराज्यस्य वर्णना कस्मिन् साहित्ये दृश्यते ?
- (ढ) शक्तयः कति ? तासां नामानि लिखत।

2. अधोलिखितेषु प्रश्नचतुष्टयं समाधेयम् (एकस्य प्रश्नस्य उत्तरमवश्यमेव सुरगिरा देवनागर्यां प्रदेयम्) : $4 \times 5 = 20$

- (क) योगीश्वरं याज्ञवल्क्यं संपूज्यं मुनयोऽब्रुवन्।
वर्णाश्रमेतराणां नो ब्रूहि धर्मानशेषतः ॥ —ग्रन्थस्थानस्य
उल्लेखपूर्वकं व्याख्या कार्या।

अथवा

'दशकं धर्मलक्षणम्' इत्यस्य प्रसङ्गेन सह व्याख्या कार्या।

- (ख) ब्राह्मणो मुखतः सृष्टो ब्राह्मणो राजसत्तम।
बाहुभ्यां क्षत्रियः सृष्ट ऊरूभ्यां वैश्य एव च ॥ अत्र कः वक्ता ?
कश्च श्रोता ? ग्रन्थस्थानोल्लेखपुरःसरं श्लोकार्थं लिखत।

अथवा

'तमुपनयत्यष्टं याजयेत्सप्तमोऽविकृतो भवति—इत्युक्तेः तात्पर्यम्
स्फुटीक्रियताम्।

(ग) पूज्या लालयितव्याश्च स्त्रियो नित्यं जनाधिप।

स्त्रियो च यत्र पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः ॥—व्याख्या कार्या।

अथवा

टीका लेख्या—गृहस्थाश्रमः।

(घ) “राजानो वै राष्ट्रभृतस्ते हि रास्ट्राणि बिभ्रति”—इति

शतपथब्राह्मणवचनमालोच्यताम्।

अथवा

मन्त्रार्थः लेखनीयः—

ये राजानो राजकृतः सूता ग्रामण्यश्च ये।

उपस्तीन् पर्णमश्यं त्वं सर्वात् कृण्वभितो जनान् ॥

(ङ) व्याख्यायताम्—मात्स्यन्यायः (कौटिल्यमाश्रित्य)।

अथवा

महाभारतस्य शान्तिपर्वानुसारं व्याख्यां कुरुत—

यथा बर्हाणि चित्राणि विभर्ति भुजगाशनः।

तथा बहुविधं राजा रूपं कुर्वीत धर्मवित् ॥

(च) टीका लेखनीया—

सत्याग्रहगीता।

अथवा

षोडशराजनपदः

(छ) टीका विरचनीया—

षाड्गुण्येषु सन्धिः

अथवा

महात्मागान्धी।

[Turn Over]

3. प्रश्नद्वयं समाधेयम्

2 × 10 = 20

(क) श्रीमद्भगवद्गीतानुसारं चातुर्वर्ण्यविभागस्य कारणानि आलोच्यन्ताम्।

अथवा

महाभारतकालिके समाजे नारीणां स्थानं निरूप्यताम्।

(ख) राष्ट्रस्य का परिभाषा? वैदिकशासनव्यवस्थायां सभा-समिति विदधानां भूमिका प्रतिपादनीया।

अथवा

मनुस्मृतेः सप्तमोऽध्यायानुसारं 'राजधर्मः' इतिविषयमाश्रित्य एकः प्रबन्धः लेख्यः।
